

PKK'nın İmaj Çalışması: Demokrasi ve Ekoloji Söylemleri Ekseninde KCK Sözleşmesi

PKK'nın İmaj Çalışması: Demokrasi ve Ekoloji Söylemleri Ekseninde KCK Sözleşmesi^[1]

Yunus KARAAĞAÇ*

Giriş

1978'teki kuruluşundan bugüne yaklaşık 40.000 insanın ölümüne neden olan PKK (Kürdistan İşçi Partisi), yalnızca Türkiye Cumhuriyeti tarafından değil, ABD ve AB ülkeleri başta olmak üzere uluslararası toplumun geneli tarafından terör örgütü olarak kabul edilmektedir. Düzenlediği terör saldırıları ve öldürdüğü insan sayısı bakımından dünyadaki ilk 25 terör örgütü listesinin içinde yer alan PKK (Mandala, 2017: 364), özellikle 1999 yılından itibaren bir yandan terör örgütü kimliğinden sıyrılmak diğer yandan da kuruluş hedefi olan birleşik, bağımsız Kürdistan'a dolaylı yollardan ulaşmak için çeşitli stratejiler geliştirmeye çalışmaktadır.

Abdullah Öcalan'ın Şubat 1999'da Kenya'da yakalanarak Türkiye'ye getirilmesi ile başlayan PKK'nın terörizm dışı bir görünüme bürünme çabaları, 2007 yılındaki KCK (Kürdistan Toplulukları Birliği) ilanı ile somutlaşmıştır. Demokrasi, ekoloji ve feminizm retoriği temelinde ilan edilen KCK modeli; devletsiz ve silahsız yaşam, sınıfsız ve eşit toplum mottoları ile desteklenmeye çalışılmıştır. Buna karşın gerek Öcalan'ın söylemleri ve PKK'nın devam ettirdiği terör eylemleri gerekse de KCK Sözleşmesinin ilgili maddeleri terörizm dışı imaj çabalarının gerçeği yansıtmadığını ortaya koymaktadır. Bu çalışmada, terör örgütü PKK'nın ikircikli ve oportünist stratejisi irdelenecektir.

Abdullah Öcalan'ın İmralı Günleri ve Demokratik Cumhuriyet Söylemi

Abdullah Öcalan'ın 15 Şubat 1999 tarihinde Türk istihbarat servisinin başarılı bir operasyonu ile yakalanarak Türkiye'ye getirilmesi, hem Öcalan'ın hem de PKK'nın dönüşümsel bir sürecin içinde girmesine neden olmuştur. İmralı'daki ilk sorgularında anne tarafından Türk olduğunu ve devlete karşı çıkmanın büyük bir hata, hatta delilik olduğunu aktaran Öcalan, Türkiye'den asla ayrılmak istemediklerini ifade etmiştir. Kürtlerin ve Türklerin öz kardeş olduklarını söyleyen Öcalan, bu düşüncelerinin hapis koşullarının getirdiği pragmatik hamleler şeklinde görülmemesini kayıtlara özellikle düşmüştür (Öcalan, 1999; Öcalan, 2001). Bu süreçte PKK, tek taraflı ateşkes ilan ettiğini duyurmuştur.

İfadelerinde ve mahkeme savunmalarında ulusların kendi kaderini tayin hakkının çıkmaz bir sokak olduğunu vurgulayan Öcalan, demokratik kültürün geliştirilmesinin ve ortak vatan çatısı altında kardeşçe yaşamanın gerektiğini altını çizmiş, bu yaklaşımında Leslie Lipson'dan etkilendiğini ifade etmiştir (Öcalan, 1999). Lipson'ın *Demokratik Uygarlık* teorisi, farklı ırkların ve farklı kültürlerin demokrasi mefhumu içinde bir arada yaşayabileceklerini savunmakta; ABD, İsviçre, Kanada gibi sosyal ve kültürel yönden son derece heterojen ülkeler "benzemezin birliği" kavramıyla örnek gösterilmektedir (Lipson, 1984).

"...Çözüm ne ayrı devlet, ne inkârdır... Gerçek bir demokrasi ayrı bir devletten de, federasyondan da daha değerlidir" (Öcalan, 2001) ifadeleriyle Demokratik Uygarlık teorisini benimseyen Öcalan, söz konusu teorisi Demokratik Cumhuriyet ismiyle kullanmıştır. Demokratik Cumhuriyet söylemine göre Kürtler, sosyal ve kültürel haklarına kavuşmalı, varlıklarını anayasada garanti altına alınmalıdır (Bila, 2016). Dolayısıyla Öcalan Türkiye'nin üniter bütünlüğü içerisinde ortak bir yaşam söylemini benimseyerek ayrılıkçılık emellerinden vazgeçtiklerini ifade etmiştir. Fakat Öcalan'ın ABD'li anarşist düşünür Murray Bookchin'i keşfetmesi ile demokratik cumhuriyet söylemi, komünalizm ve demokratik özerklik potası içerisinde erimeye başlamıştır.

Demokratik Cumhuriyet'ten Toplumsal Ekoloji ve Komünalizm Teorisine Geçiş

Murray Bookchin ekolojik hareket çalışmalarında bulunmuş bir düşünür olmakla birlikte, *radikal belediyeçilik* anlayışının önemli bir ismidir. Bookchin; belediye, mahalle ve kasaba ölçeğinde halkın doğrudan demokraside katıldığı yönetsel bir modeli savunmuştur. Bu model, konfederal temelli âdemi-merkeziyetçi bir yapılarca görünümündedir (Bookchin, 2014; İmraç, 2009).

Bookchin devlet aygıtına ve hiyerarşik devlet sistemine şiddetle karşı çıkmaktadır. Çünkü devlet olgusunu tahakküm anlayışının en gösterişli örneği olarak resmetmektedir. Tahakküm ve hiyerarşik kavramlarını reddeden Bookchin, ataerkil düzenin, hiyerarşik bürokrasinin, toplumsal sınıfların ve mülkiyetin ortadan kaldırılmasını savunmuş ve ekoloji anlayışını bu doğrultuda oluşturmuştur (Bookchin, 1996). Ona göre ekoloji yalnızca çevre sorunları ile ilgilenmemelidir. Çünkü Bookchin'e göre ekoloji; sınıfsız bir toplumu, devletsiz bir yaşamı, özgürlükçü yerel idareyi içine alan bir yönetim modelidir (Bookchin, 2015).

Murray Bookchin'in *Toplumsal Ekoloji ve Komünalizm* teorisini benimseyen Abdullah Öcalan (2004) *Bir Halkı Savunmak* isimindeki kitabında Bookchin'in tezlerini birebir kullanarak, yerel yönetimlerin özerk bir yapıda olduğu demokratik otonomi hedefini açıklamıştır. 1999 yılında çözülme sürecine giren ve kuruluş amaçlarından vazgeçtiğini ilan eden terör örgütü PKK, 2004 yılındaki 10. Kongresi'nde, tek taraflı ilan edilen ateşkesin bozulduğunu ilan etmiş, ayrıca Öcalan'ın işaret ettiği demokratik-ekolojik-feminist toplum anlayışı temelinde ilerleneceğini duyurmuştur (Karaylan, 2008).

Türkiye'nin belirli bölgelerini ele geçiremeyeceğini kavrayan PKK, uluslararası meşruiyete kavuşma ve kendisine terörizm dışında bir imaj yaratma amacıyla 2005 yılında 11. Kongresi'ni düzenlemiştir (Tekin, 2019). Devlet odaklı olmadığını, demokratik, özgür ve eşitlikçi bir toplumu esas aldığını; ekolojik, feminist, kültürel genişlemeye dayanan, meşru savunmayı da ihmal etmeyen bir yapıya büründüğünü deklare eden PKK, aynı kongrede KKK (Kürdistan Demokratik Konfederalizm) sözleşmesini ilan etmiştir.

KKK sözleşmesinde; ulus devlet anlayışı reddedilmiş, Atina modeli olarak imgeleyen doğrudan demokrasi anlayışının esas alındığı ifade edilmiştir. Aynı sözleşmede tartışma ve karar alma

yetkisinin halkın kendisinde olduğu vurgulanmış; etnik, dini ve sınıfsal farklılıkların gözetildiği yer verilmiştir (Deligöz, 2012). KKK açılımı ile meşru ve yasal bir parti görüntüsüne bürünmeye çalışan PKK, KKK yapısının hedeflenen sonucu sağlayamaması üzerine 25 Mayıs 2007 tarihinde yeni bir çatı yapılanması olarak KCK (Kürdistan Topluluklar Birliği) sistemini ilan etmişti (Sezer, 2012).

Ekolojik, Feminist ve Sınıfsız Toplum İmajı: KCK Sözleşmesi ve Retoriğin İflası

Lipson'ın Demokratik Uyarık teorisiyle başlayan ve Bookchin'in Toplumsal Ekoloji teorisiyle şekillenen PKK'nın yeni paradigma oluşturma süreci, ilan edilen KCK Sözleşmesi ile cisimleşmiş PKK, devletsiz bir yönetim anlayışına ve demokratik bir toplum düzenine yöneldiğini deklare etmiştir. Fakat ortaya konan KCK Sözleşmesi incelendiğinde söylem ile pratiğin büyük bir çelişki içinde olduğu göze çarpmakta, ekoloji ve sınıfsız siyaset retoriklerinin terör örgütünün taktik hamleleri olduğu ortaya çıkmaktadır. KCK Sözleşmesinin maddeleri incelendiğinde PKK'nın terör dışı bir yapıya geçmediği, sözde Kürdistan hedefine dolaylı yoldan ulaşma amacı taşıdığı görülmektedir. Bu kapsamda KCK Sözleşmesinin içerik analizini yapmak gerekmektedir.

KCK Sözleşmesi, 14 bölüm ve 46 maddeden oluşan; yasama, yürütme ve yargı erklerinin düzenlendiği, ilgili maddelerin barındırdığı Kürt etnisitesi vurgusu ile adeta bir ulus-devlet anayasasıdır. Sözleşmede KCK sisteminin demokratik, konfederal bir sistem olduğu; demokrasi, cinsiyet özgürlüğü ve ekolojik yaşamı esas alan yatay ve piramit tarzı örgütlenmiş, siyasal ve toplumsal bir organizasyon olduğu ifade edilmekte, meşru savunma savaşı halinde her yurttaşın savaşa aktif katılım zorunluluğu vurgulanmaktadır (KCK Sözleşmesi, 2007: 9-13). 'KCK'nın kurucusu ve önderi Abdullah Öcalan'dır. Ekolojiye ve cinsiyet özgürlüğüne dayalı demokrasinin felsefesi, teorik ve stratejik kuramcıdır. Her alanda bütün halkı temsil eden önderlik kurumudur' ifadeleri yer verilmekte, en yüksek karar ve yürütme organlarının görev dağılımı belirtilmektedir. Bu kapsamda ideolojik, siyasi, sosyal, ekonomik, önderlik ve halk savunma alanlarının oluşturulduğu görülmektedir (KCK Sözleşmesi, 2007: 9-18).

Ayrıca "Ülkenin coğrafi ve etnik-kültürel özelliklerine göre ayrıştırılması ile eyalet-bölgeler oluşur ve bu temelde örgütlenerek demokratik toplum konfederalizmi sistemi içinde yer alır" ifadesiyle, etnik ve kültürel farklılıklara göre eyalet-bölge-şehir-kasaba-köy planlamasının yapıldığı dikkat çekmektedir (KCK Sözleşmesi, 2007: 20-21). Etnik veya kültürel heterojenliğe göre yerleşim merkezlerinin oluşturulması PKK'nın "etnik, dini ve sınıfsal farklılıkların gözetildiği" yönündeki söylemleri ile paradoksal bir görüntü oluşturmaktadır. Toplumların ve kültürlerin eşitliği üzerinden hareket alanı bulan PKK'nın terörizm dışı imaj çabaları Kürt etnikliği çizgisindedir.

Sözleşmenin sonraki bölümlerinde yargı erki ve meşru savunma yükümlülüğü düzenlenmiştir. "...Herkes meşru savunma için hazırlıklı olmakla ve meşru savunma çalışmalarını desteklemekle yükümlüdür... KCK sistemine ve Önderliğine karşılık fiili bir saldırıya dönüştüğünde, Kürdistan toplumuna dayatılan siyasi anlamda sömürgecilik, ekonomik anlamda açlık, işsizlik, yoksulluk ve talan, kültürel olarak asimilasyon ve soykırım, askeri olarak da işgal konumuna karşı meşru savunma savaşı gerekli hale gelir..." (KCK Sözleşmesi, 2007: 23-24) cümleleri ile Türkiye, Suriye, İran ve Irak'ın sömürgeci ülkeler oldukları ifade edilmekte, hem yargı hem de milli savunma hamleleri ile de KCK sisteminin bağımsız bir ulus-devlet modeli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Sözleşmenin devamında "Kürdistan'da ekonomik kaynakların, yer altı ve yerüstü zenginliklerin korunması ve toplum yararına aktif bir şekilde işletilmesi sağlanır" (KCK Sözleşmesi, 2007: 25) ifadeleri ile Türkiye, Suriye, İran ve Irak devletlerinin ulusal ekonomi politikalarının sözde Kürdistan coğrafyasını ilgilendirmedikleri, ekonomik anlamda KCK bölgesinin müstakil bir yapıya sahip olduğu vurgulanmaktadır. Oluşturulmaya çalışılan bu ekonomik modelin de bağımsız bir devlet organizasyonu atılımı olduğunu söyleyebiliriz.

Sözleşmenin 12. bölümü *Demokratik Örgütlenme Sistemi* adıyla hazırlanmış olmasına karşın ilk maddesi PKK üzerine temellenmiştir. "PKK, klasik parti olmayan, iktidarı hedeflemeyen, ideolojik, ahlaki ve örgütsel bir oluşumdur. Felsefe, bilim ve sanat alanında ideolojik ve özgür ahlaki bir örgütlenmedir. KCK sisteminin ideolojik gücüdür. Önderlik felsefe ve ideolojisinin hayata geçirilmesinden sorumludur. Ayrıca KCK sistemi içerisinde her çalışan, PKK'nın ideolojik ve ahlaki ölçülerini esas alır" (KCK Sözleşmesi, 2007: 25) cümlelerine yer verilmiştir. KCK sisteminin manevi ve ideolojik rehberi olarak kutsanan PKK, öz savunma adı altında oluşturulan Halk Savunma Güçleri'nin omurgasını meydana getirmektedir. Dolayısıyla terörizm dışı görüntü yaratma çabalarının gerçeği yansıtmadığı bir kez daha ortadadır.

Sonuç ve Değerlendirme

Abdullah Öcalan tarafından 1999'da başlatılan terörizm kimliğinden sıyrılarak politik bir harekete bürünme çabaları, Leslie Lipson'ın ve Murray Bookchin'in "demokratik birliktelik", "devletsiz yönetim", "politik mücadele", "sınıfsız toplum" söylemleri temelinde ilerleyerek KCK modelinde sonatlaşmıştır. Fakat bu süreç içerisinde PKK'nın terör eylemlerine yeniden ağırlık vermesi ve oluşturulan KCK Sözleşmesinin; yasama, yürütme ve yargı erklerinin düzenlendiği bir ulus-devlet anayasası taslağı olması, terörizm dışı imaj çalışmalarının ve bu kapsamda gelişen demokrasi-ekoloji retoriğinin gerçeği yansıtmadığını ortaya çıkarmıştır.

KCK Sözleşmesinin ilgili maddelerinde ve satır aralarında kent ve ilçe merkezlerinin yerel yönetim araçlarıyla ele geçirilme amacı dikkat çekmektedir. KCK modelinde, terör örgütü PKK ideolojik ve manevi güç olarak kabul edilmekte, öz savunma hakkı gibi hamleler ile terör eylemlerine meşruyet sağlanmaya çalışılmakta, ulus-devlet sisteminde olduğu gibi PKK terör örgütünden müteşekkil bir ordu kurma amacı güdülmektedir. Türkiye, Irak, İran ve Suriye, sözde Kürdistan bölgesini sömüren işgalci ülkeler olarak resmedilmekte, ekonomik bağımsızlığı öngören maddelere rastlanmaktadır.

Bölge-şehir-köy düzenlemelerinin etnik ve kültürel farklılıklara göre dizayn edilmesi ve hemen her maddede dikkat çeken Kürt etnisitesi vurgusu, eşitlikçi ve sınıfsız toplum söylemlerini boşa çıkarmaktadır. Sonuç olarak KCK Sözleşmesi'nin Abdullah Öcalan tarafından tasarlanan, Kürtlere ait bağımsız bir devlet modeli girişimi olduğunu ifade edebilir, KCK modelini PKK'nın ken merkezli terör stratejisinin yasalı şeklinde tanımlayabiliriz.

Kaynakça

- Bıla, F. (2016). *İdeolojik Kodlarıyla Kâğıt Üstündeki PKK*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Bookchin, M. (1996). *Ekolojik Bir Topluma Doğru*. Çev. A. Yılmaz. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bookchin, M. (2014). *Kentsiz Kentleşme: Yurttaşlığın Yükselişi ve Çöküşü*. Çev. B. Özyalçın. İstanbul: Sümer Yayıncılık.
- Bookchin, M. (2015). *Geleceğin Devrimi: Halk Meclisleri ve Doğrudan Demokrasi*. Çev. İ. Yıldız ve S. Torlak. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Deligöz, Ö. (2012). *KCK: Demokrasi Kulfında Terör*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- İmga, O. (2009). Çevre Sorunlarının Çözümüne Yönelik Alternatif Bir Politika Arayışı: Murray Bookchin ve Sosyal Ekoloji. *Alternatif Politika*. 1(1), 75-90.
- Karayılan, M. (2008). *PKK 10. Kongre Belgeleri*. <https://xweseril.files.wordpress.com/2017/05/pkk-10-kongre-belgeleri.pdf>
- KCK Sözleşmesi. (2007). *Koma Civakên Kurdistan Sözleşmesi*. <https://docplayer.biz.tr/56583487-Koma-civaken-kurdistan-sozlesmesi.html>
- Mandala, M. (2017). Terrorist Assassinations: A Criminological Perspective, G. LaFree ve J. D. Freilich (Ed.) *The Handbook of the Criminology of Terrorism* içinde. West Sussex: Wiley Blackwell, 353-369.
- Öcalan, A. (1999). *Kürt Sorununda Demokratik Çözüm Bildirgesi*. İstanbul: Mem Yayınları.
- Öcalan, A. (2001). *Sümer Rahip Devletinden Demokratik Uyarılığa (AİHM Savunmaları Cilt 2)*. Köln: Mezopotamya Yayınları.
- Öcalan, A. (2004). *Bir Halkı Savunmak*. Kandil: Azadi Matbaası.
- Sezer, T. (2012). Mani'festo'dan KCK Sözleşmesi'ne PKK/KCK'da Söylem. *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*. 3(1), 41-65.
- Tekin, B. (2018). *Yakın Tarihte Kürt Sorunu: 40'lardan PKK'ye (1940-Günümüz)*. Ankara: Delal Yayınları.

* Doktora Adayı, İstanbul Arel Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Programı

Yunus KARAAĞAÇ